EKSİLTİLİ ALMANCA TÜMCELERDE ÇEVİRİ VE ÖĞRENME SORUNLARI

Doç.Dr.Tahir Balcı

0. ÖZET

Almanca ortaçlı ya da eksiltili tümcelerin anla9ilması büyük bir anlıksal çaba gerektirdiginden, ögrencilere zor gelmektedır· Karşılaşılan zorlukları saptamak için Alman Dili Egitimi Bölümü 2. ve 4. sınıf ögrencilerine 10 tümcenin yeraldıgı bir test uygulandı. Testteki eksìltili tümceleri önce açık bağlaçlı, özneli, çekimli yüklemli Almanca tümcelere dönüştürmeleri, daha sonra Türkçeye çevirmeleri istendi. Almanca eksiltili tümcelerin anlaşı1masında anasorun, bu tümcelerin gizli bağlacının ortaya çıkarılamaması ve baglaçların anlamsal boyutunun iyi bilinmemesi olarak saptandı·

0. ZUSAMMENFASSUNG

Deutsche reduzierte (Partizipial-)Saetze fallen unseren Studentlnnen schwer, da aie wegen ihres latenten Subjekts und Bindeworts eine mehrfache kognitive Lei3tung erfordern· Um die Lernprobleme bei derartigen Saetzen festzustellen, haben wir bei der 2. und 4. Klasse des Fachbereichs für Deutschdidaktik eine Umfrage durchgeführt. Die Umfrage besteht aus 10 Partızipialsaetzen, die zuerst in Saetze mit Subjekt, Bindewort und konjugirtem Verb transformiert, dann ins Türkische übersetzt werden sollen· Wir stellten fest, dass die Unkenntnis urn Funktionen der Konjunktionen als Hauptproblem gilt·

1. GÎR1S

Ortaçlı tümce bir çee¡ıt eksiltili tümcedir ve çekiınli yüklemi bulunmaz· Bir tümceyi 6^31111116^. en az çaba ya da dilde butumluluk ilkesinin dogal sonucudur·

Aslında Türkçe eksiltiyi çok seven bir dildir· Örnegin bir tümcenin öznesi önceden anılmışsa, onu atmak olanaklıdır. Bu durumda gizli özneden sözederiz- Bozkurt·a göre (s, 352) adtümcelerinde koşaç çogu zaman belirti1medigi için bu tümceleri de eksiltili tümce ulamına dahil edebiliriz· Ancak öznesi olup da yüklemi atılan eksiltili tümceler de vardır· Ünlü atasözü "însanlar konu@a konu$a, hayvanlar koklas?a koklasa" (anlagır)'da böyle bir eksiltme vardır·

Almanca eksiltili tümcelerle tam tümceler arasındaki sınır daha belirgindir. Bu tümce tipini Erben (s, 174) Partizipialgruppe, Heringer (s· 290) Partızipialklausel, Helbig/Buacha (3. 661) Partizipialkonstruktion, Dreyer/Schmitt (s· 218) ise Partizipialsatz olarak adlandırsa

Da gösterilen şey aynıdır: Bağlacı, öznesi ve çekimli yüklemi gizli olan, bu yüzden biraz garip görünen tümce.13

- Als sie von diesen Ergebnissen ermutigt wurde, reiften ,,, {%2.6):
- Seitdem sie von diesen Ergebnissen ermutigt waren, reiften ... (.%2.6]: Bu çevirilerin ortak yanı özne olarak bir belli bir kiç¡i adılının kullanılmış olmasıdır· Öğrenciler bu konuda tereddüte düşmekte haklıdır- Çünkü eksiltili yantümcenin ne belirgin bir gizli öznesi, ne de anatümce içerisinde belli bir gönderim nesnesi var, Tümcemiz hem anlam hem de yapı açısından çok kapalı ve zor anla@ılır durumdadır· Zaten bu özelligi nedeniyle ögı-enci lerin %Q7'si tümceyi dönüştürmeyi bile denememistir.

c) Sonuçlar insanı cesaretlenince, daha büyük bir araç için planlar olgunlaştı.

ç) - Bu sonuçlardan cesaretlenerek, planlar daha büyük bir araç için olgunlaştı (%42.1): Bu tümceden, sanki planlar bir şeyden cesaretlenmiş gibi yanlış bir anlam çıkmaktadır.

- Bu sonuçlardan cesaretlendigi için, planlar ··· (%18.4): Yukarıda sözü edilen yanlıslıgı

burada da görüyoruz·
ögrencilerin %39.5'i bu tümceyi hiç çevirmemeyi yeglemi9tir· 5. SONUÇ
On tümceyi ortak degerlendirdigimizde, Almanca eksiltili tümceyi tam tumceye dönüştürmede doğru bağlaç kullanabilenlerin oranı %20.2 olarak saptanmıştır. Hiç dönü9türme yapamayanların genel ortalaması %55.1, Kabul edilebilir çeviri yapabilenlerin oranı ise %59,9· Ancak bu oran, yalnızca gizli ögelerin çeviriye yansırnası açısından yapılan degerlendimıeyi göstermektedir, Tümcedeki tüm etmenler degerlendiri1diginde %59.9'luk bu oran süphesiz düşecektir·
Eksiltili tümceler yapıları açısından kapalı oldukları için zor anlasılmaktadır. Türkçeye çevirilerinde başarı oranı düşüktür. Hem dilbilgisi hem de çeviri derslerinde eksiltili (ortaçlı) tümcelerin üzerinde durulmalıdır· Bunlar aslında öznesi, baglacı ve çekimli yüklemi gizli olan ve istendiginde bu ögeleri tamamlanabilecek tümcelerdir. Bu yönde alıştırmalar yapılmalıdır.
Tümcelerin Almancadan Türkçeye çevirisindeki başarı ile Almanca eksiltili tümcelerin eksik ögelerinin tarnamlanması arasındaki orantı terstir, Ögrenciler dogru baglacı bulmakta çok zorlanmıelardır· Bunun nedeni, baglaçların anlamsal özelliklerini ve i$levlerini kavrayamamış olmalarıdır. Bu yüzden bağlaçlar bu yönleriyle ayrıntılı olarak ele alınmalıdır·

.....
.....

OKUYUCUNUN DİKKATİNE : Bu yazı tarayıcıdan geçirildiği için okunamayan ya da yanlış okunan sözcükler vardır. Ayrıca bazı yazıların yalnız özetleri ya da bir bölümü verilebilmiştir.

Çalışmalarımın nerede ve ne zaman yayınlandığı, yayın listesinden öğrenilebilir.